
ЕФРАИМ КИШОН
КОД КУЋЕ ЈЕ НАЈГОРЕ

БИБЛИОТЕКА „БИСЕРИ”

ЕФРАИМ КИШОН

Уредник
Јелена Миловановић

КОД КУЋЕ ЈЕ НАЈГОРЕ

Породичне приче

book

Наслов оригинала

Ephraim Kishon
„My family right or wrong”
Shikoma Publishing Co.
Jerusalem 1977

„Familiengeschichten”
Langen Müller
München - Wien 1978

За Србију: IP BOOK

СЛИКА И ПРИЛИКА

Све су премијере узбудљив догађај али свака је од њих мачји кашаљ према највећој представи на свету: представљању новорођенчета драгој родбини.

Најбоља супруга одлучила је да донесе Рафија на свет усред ноћи, тако да сам морао да чекам све до јутра да бих могао да га видим. Доктор ми је саветовао да свакако први пут дођем сам. Зато нисам повео никога осим своје мајке јер она је ипак моја мајка, а ради равнотеже повео сам и женине родитеље јер, на крају крајева, и њима се родио унук. Нисам могао да изоставим ни тетку Илку ни ујака Јакова јер би се иначе страшно увредили, као ни Зиглерове који су већ послали предиван поклон: беле плетене патикице, исту такву капицу и најлепше панталонице на свету, плаве као небо.

Сасвим случајно истим поклоном су се испрсили и моја мајка, тетка Илка, ујка Јаков као и многобројни пријатељи и познаници. Чак и млекација. Скоро да човек зажали што ће дете порастати јер би иначе имало одеће до краја живота. Једно је ипак сигурно; убудуће ће свако новорођенче мојих пријатеља добити на поклон слатки мали комплет одеће.

Разуме се само по себи да ни ја нисам пошао жени празних руку. У једном тренутку, оне стра-

шне ноћи док сам кршио руке у болничкој че-каоници, свечано обећах сам себи да ћу, ако све прође добро, купити жени бунду. Али ујутро, кад сам трезвено размислио, присетио сам се да ће ускоро лето, а било би заиста смешно да моја жена усред летње врућине трчкара унаоколо у бунди. Уместо тога, пошао сам код најскупљег јувелира у граду и изабрао предивну огрлицу од дијаманата. Рекох себи: „То је оно право!“, све док нисам спазио цену. Е, па шта моја жена мисли ко сам ја? Рокфелер? И то само зато што је родила дете? Није ни прва ни последња која је родила, а нећете ваљда да ми кажете да све породиље добијају дијаманте?

На крају сам купио предиван букет црвених каранфила с раскошном шареном траком и банану за Рафија. А у знак признања за све њене напоре – обукао сам тамно одело. Нека зна да јој опраштам све паклене муке које сам прошле ноћи претрпео и да јој ништа не замерам.

На путу за породилиште моја мајка нас је непрестано опомињала да детету никако не смемо да приђемо ближе од два метра јер је сигурна да по нама врве разни микроби, вируси и бацили. Тиме нас је све дубоко увредила. Тетка Илка је рекла како се нада да моја мајка неће као остале њој добро познате баке, већ с врата почети да тепа „буци-буци“, што је први корак у погрешном васпитању детета.

У тако напетом расположењу стигосмо до породилишта. Вратар је очигледно имао тешку порођајну ноћ, па је задремао и тако смо сви заједно шмугнули поред њега. Једна сестра нам је показала пут до женине собе. Задржавајући дах закуцали смо и ушли. У соби није било никог.

Ујка Јаков, који се у својој каријери може похвалити са два семестра фармације, објаснио нам је да је моја жена вероватно на постпородиљском прегледу.

У том часу је тетка Илка која је, још увек увређена, заостала за нама, однекуд победнички закликтала.

– Ту је! Ено га!

Пожурисмо онамо, кад тамо... на неким количима сличним онима за послуживање... лежи нешто од главе до пете зачаурено у бело...

– Боже драги – прошапута женина мајка. – То је он! Зар није слadak? Сунце бакино, буци-буц!...

– Срце моје мало – моја ће мајка с уздахом. – Срце моје мало...

– Ја ништа не видим – рекох, на шта је тетка Илка профрктала да је нормално да ништа не видим, нити било ко други може нешто да види, кад су га тако умотали. Опрезно је подигла покривач и онесвестила се.

Пред нама је лежао Рафи.

Рафи главом и брадом.

Прави мали анђео.

Моја ташта бризну у плач.

– Ах – рече уздишући. – Слика и прилика по-којног тече Оскара... Погледајте тај нос... па та уста...

– А те уши! – промрмља њен супруг. – Исте бакине.

– Којешта – успротиви се Јаков. – Брада му је иста Викторова. Управо је он знао тако да исту-ри браду кад би му лоше кренуло у покеру.

– А ја кажем – на то ће госпођа Зиглер, – да је плунута мајка. Само те очи! Гледајте како их

затвара и отвара... Баш као она. Затвори их... отвори их...

Ја нисам проговорио ни реч јер, искрено речено, био сам помало збуњен. Кад сам мало пре угледао Рафија, срце ми је снажно закуцало а у глави ми је одзвањало: „Слушај, матори, нема циле-миле, то је твој син“. Заволео сам га на први поглед. Па ипак – како да кажем – више ми је онакав ћелав, безуб, зајануреног лица, дубоких уреза испод очију био налик на старог, смежураног мешетара. Наравно, прелепог анђеоског ме-шетарчића – уверавао сам самог себе, па ипак сам био помало разорачан. Дубоко у срцу надао сам се да ће, чим ме угледа, повикати: „Тата, тата!“ . Уместо тога, он је гласно зевнуо и почео да се дере.

– Јесте ли му видели десни? – гукну тетка Илка. Ма исте су као у тече Емила!

Чему порицати, сви смо били дубоко дирнути. У ствари је ипак чудесно да се у тако малом створењу уједине све физичке и психичке особине предака. Природа заиста ствара чуда...

– Оппростите – прекинула ме је сестра у мојим размишљањима и упутила се према колицима у намери да их одвезе.

– Молим вас – упитах је, – а где је госпођа Ки-шон?

– Која госпођа Кишон?

– Па мајка. Зар ово није син госпође Кишон?

– Ово? Ни говора. Ово овде припада госпођи Мизрахи. Осим тога то је девојчица - рече сестра и одвезе мало чудовиште.

Стварно, крајње је време да се нешто предузме против анархије у нашим болницама.

СРЕЋНА НОВА ГОДИНА!

– Ефраиме – зовну ме из спаваће собе најбоља супруга на свету. – Још мало па сам готова.

Рекла је то у пола десет увече 31. децембра. Моја жена већ од сумрака седи пред огледалом спремајући се за дочек Нове године код нашег пријатеља Тибија. Сумрак у ово доба године пада већ после три сата поподне, али она је већ сада, како сама каже, готово спремна.

Подсетио сам је да смо обећали Тибију да ће мо стићи најкасније до десет сати, на шта ми моја жена одговори да сваки домаћин, она то поуздано зна, рачуна са петнаест минута закашњења а још петнаестак минута више не може бити на одмет. Ионако су све прославе, поготово новогодишње, у почетку досадне и људима треба времена да се мало загреју. Своју констатацију закључила је изјавом да још увек не зна шта да обуче, коју хаљину да изабере.

– Све саме прње – јадиковала је. – Немам шта да обучем.

То говори сваки пут кад некуда излазимо, без обзира где, а ормари су јој тако пуни да једва може да их затвори. Овакве њене свакодневне примедбе имају у ствари другу позадину. Скреће ми пажњу да сам неспособњак, да нисам у стању да је издржавам, жели да ми набије комплексе. Али, руку на срце, ја се уопште не разумем

у женске хаљине. Мени су оне све одреда грозне. Упркос томе, моја жена ме сваки пут изнова пита коју да од њих обуче.

– Да ли ону уску црну – премишљала се – или можда плаву с изрезом?

– Плаву с изрезом, свакако – рекох јој.

– Превише је нападна а црна је опет превише свечана.

– Шта мислиш о белој свиленој блузи?

– Ни то није лоше.

– Није ли то мало преспортски?

– Блуза, спортски? Ни говора!

Брже боље прискочих да јој закончам блузу да не би променила одлуку. Док је тражила одговарајућу сукњу шмугнуо сам у купатило да се обријем.

Са сукњом је још како-тако ишло али је нашла само једну одговарајућу чарapu а пар, који је пронашла, није опет пристајао уз блузу. Блуза дакле не долази у обзир. Значи, опет све изнова.

– Већ је десет сати – усудио сам се да приметим. – Закаснићемо.

– Па шта онда? Пропустићеш неколико вицева са брадом, које твој пријатељ Штоклер сваки пут прича.

Чекао сам потпуно спреман док моја жена никакко није могла да се одлучи између бисерне огрлице и броша. Бисери делују отменије али брош је изазовнији. Биће чудо ако и до једанаест стигнемо. Завалио сам се у фотељу и прелиставао новине. Жена се дала у потрагу за каишем који би пристајао уз брош али је одустала јер није пронашла торбицу која би пристајала уз каиш. Преместио сам се за писаћи сто да напишем неколико писама и једну кратку причу.

– Ево, готова сам – повика моја жена. – Само ми још молим те, помози да повучем рајсфершлус.

Понекад се питам шта раде жене које немају мужеве да им помогну да повуку рајсфершлус? По свему судећи остају за Стару годину код куће. Моја жена додуше има мужа који јој помаже да повуче рајсфершлус, па ипак остајемо код куће. Она седа пред огледало, прекрива се најлонским огртачем и почиње да се шминка: најпре подлога, затим пудер, па туш за трепавице и тако редом. У међувремену баца погледе наоколо не би ли угледала ципеле које иду уз тапну. Оне светле су на жалост на поправци, оне црне са високом штиклом су додуше предивне али у њима не може да учини ни три корака, у онима с ниском штиклом, додуше, може да хода али оне пак имају ниску штиклу...

– Једанаест је сати – рекох и устадох. – Ако се за пет минута не спремиш, крећем сам.

– Добро, добро! Чему одједном таква журба?

Моја жена одлаже најлонски огртач јер је управо одлучила да обуче уску црну хаљину. Али где су сада црне чарape?

У пола дванаест покушавам да се послужим триком: крећем одлучним кораком према излазним вратима, отварам их, бесно и гласно поздрављам, залупим врата и – притајим се у предсобљу...

Сад је добила шта је тражила. Мушкарац ипак једном мора да покаже ко је газда у кући. Ваљда ће сада да пожуре.

Пет минута протекло је у мртвој тишини. Нећу ваљда читав живот да проведем у том мрачном ходнику? Није јој се ваљда...

– Ефраиме, дођи, молим те, и затвори ми рајсфершлус!

Опет је у белој блузи. На уској црној хаљини пукао је шав. Променила је и чарапе и управо се колеба између бисера и броша.

– Па, помози ми мало – завапи. – Шта ми предлажеш?

– Предлажем ти да останемо код куће. Ја ћу да скинем смокинг и обучем пижаму.

– Не причај глупости. Готова сам за десет минута.

Дванаест је сати. Нова је година. Одјекују звона. Лаку ноћ. Гасим лампу и тонем у сан. Последње што сам у Старој години успео да видим, била је моја жена како умотана у најлонски огртач маже трепавице. Ох, како мрзим тај најлонски огртач. Заспао сам и уснио да сам Чарлс Лотон у улози краља Хенрика VIII који је наредио да се одрубе главе шест својих жена. Све су се одреда попеле на губилиште у најлонском огртачу. Једна је успут маникирала нокте...

Спавао сам дубоким сном више од сата и пробудио се у новој години. Најбоља супруга на свету је стајала пред огледалом у плавој хаљини с изрезом и мазала трепавице.

Погледао сам на сат: пола два. Она је сасвим луда, помислио сам. Оженио сам се лудакињом. Осећао сам се као они проклетници у Сартровом комаду „Иза затворених врата“, који су као најтежи грешници, осуђени да буду у истој просторији са женом која се облачи-свлачи, облачи-свлачи, и тако у недоглед.

Почео сам већ да је се прибојавам. Ето, управо премешта читав садржај једне велике црне торбе у црну торбицу и обратно. Већ је скоро

савим обучена – преостаје још само фризура. Да остави слободно чело или да спусти шишке? Одлучила се за неколико праменова преко чела. После дугог премишљања је ипак закључила да слободно чело не оставља ништа бољи утисак од заводничких шишки.

– Сад сам коначно спремна. Можемо да крећемо.

– Зар то још уопште има смисла? Већ је два сата.

– Шта то значи: има ли смисла? За тебе је сигурно још остало виршлица на чачкалицама.

Најбоља супруга на свету је очигледно веома нерасположена а све због моје нестрпљивости и неразумевања. Мали најлонски огртач пао је на под тик уз кревет. Бешумно сам испружио ногу, упецао га врховима прстију и искрао се у кухињу, где сам га бацио у судоперу и својеручно запалио. Уживао сам гледајући га како гори. Мора да се и Нерон осећао исто тако гледајући како гори Рим.

Кад сам се вратио у спаваћу собу, моја жена тек што није била сасвим спремна. Помогao сам јој да повуче рајсфершлус на уској црној хаљини, пожелео јој много успеха у потрази за одговарајућим чарапама, отишао у своју собу и сео за писаћи сто.

– Где си сад? – повика она за мном. – Зар не видиш да сам већ скоро готова? Шта сада тамо радиш?

– Пишем сценарио.

– Онда пожуре! Одмах крећемо!

– У реду.

Ишло ми је као подмазано. Писао сам о великом уметнику – може бити сликар, музичар или

чак хумориста – који је много обећавао и добро започео али је после извесног времена посустао и безнадежно се заглибио. А зашто? Због жене, драги моји, само због жене. Она га је невероватно спутавала, кочила га је увек кад је хтео нешто да предузме. Најзад је схватио у чему је његова невоља и одлучио је да се ослободи те беде, те напасти – жене. Једне бесане ноћи устаде из кревета и упути се према вратима...

Жена је у купатилу стајала пред огледалом и *умивала лице*. Сенка на очним капцима учинила јој се прејака па је одлучила да промени шминку и све оно што уз то иде: крему, подлогу, пудер...

Не, овако више не може да се живи! Узео сам из ормара најдебљу кравату и везао је за завесу. Ваљда ће издржати...

Жена је, изгледа, чула кад сам се попео на столицу.

– Не глумирај се, Ефраиме – повика, – боље ми помози да затворим рајсфершлус. Шта ти је сад одједном?

Ништа. Није ми ништа. Два сата и тридесет минута. Моја жена стоји у купатилу пред огледалом и спрејом лакира косу док другом руком тражи рукавице које су сасвим случајно у купатилу. Обе операције јој, за дивно чудо, успевају. Изгледа да је стварно готова. Трачак наде у мрклом мраку. Моје стрпљење се ипак исплатило. Ускоро ћемо бити код Тибија на дочеку Нове године. Јесте, већ је три сата ујутро али сигурно ћу још затећи неколико пријатеља у добром расположењу. Пуна енергије, моја жена премешта ствари из црне торбетине у белу торбицу, баца још један поглед на огледало. Ја стојим иза ње.

– Зашто се ниси обријао? – рече ми одједном.

– Обријао сам се, драга, пре много, много времена, још онда када си ти почела да се спремаш.

Пошао сам да се поново обријем. Кад сам се погледао у огледало, угледао сам испијено, прерано остарело лице прогоњеног човека кога живот није штедео – лице ожењеног човека.

Најбоља супруга на свету премештала се у суседној соби с ноге на ногу све док је стрпљење није издало.

– Па дођи већ једном! Увек морам да те чекам!

ЛАТИФА ОД УРОКА

Показало се да је наш Рафи заиста врло лепо детенце, необично интелигентно и предузимљиво, прави мали стручњак за растеривање кућних помоћница. Тек што би нова крочила преко прага, Рафи би, подстакнут неким непознатим унутрашњим нагоном, започео свој гласни, крештави бојни зов, на шта би кандидаткиња само трепнула и изустила:

- Нисам знала да ви тако далеко станујете...
- и нестала без трага.

Али провиђење је бдело над нама и једног лепог дана послало нам Латифу, која нам је стигла по препоруци своје сестре Етроге. Етрога је три године раније помагала у нашој кући и сада нам је из освете послала своју сестру. Док смо преговарали, а то је трајало више од пола сата, Рафи се, из нама непознатих разлога, није ни огласио. Били смо пресрећни кад је Латифа прихватила посао.

Била је то крупна жена, бистрог погледа. Хебрејски је слабо говорила и често би у реченице убацивала арапске речи, што се опет врло добро уклапало у нашу израелско-мађарску конверзацију. Није била посебно жустра али је добро чистила и некако излазила на крај с рубљем, премда је јасно показивала како јој није ни на крај памети да свој век проведе међу гомилом пелена.

Прва невоља је избила кад смо одлучили да преместимо намештај јер се Рафијевим доласком у кући све преокренуло: дневна соба је постала гаража за деџа колиџа, спаваћа соба је била пуна флашица за млеко и кутија деџејг пудера, игралиште је било у кухињи, а кухиња у купатилу. И док смо тако наново размештали намештај, моја жена рече Латифи да окачи скупочено венецијанско огледало у угао.

— Шта? Огледало у угао? — завали Латифа. — Зар не знате да то доноси несрећу?

Затим нам врло живописно исприча како је једном њена комшиница, упркос свим опоменама, окачила огледало у угао и није прошло ни седам дана а њен муж добије десет хиљада фунти на лутрији, што га је толико узбудило да му је срце попустило и сиромах је умро. То нас је поштено коснуло. Одлучили смо да не чачкамо мечку, па смо огледало брже-боље продали у бесцење антиквару.

Идућа криза избила је три дана касније кад смо рекли Латифи да окречи плафон. Тада се скоро наљутила.

— Нећете ваљда захтевати од мене да се верем по мердевинама у кући у којој је дете. Само нам треба да којим случајем пропузи испод њих, па да целог живота остане патуљак и заврши у цир-кусу.

— Хајде, хајде — рекосмо, — не претерујте.

— Ма шта, хајде, хајде? Јесте ли чули за оног кројача поред пијаце? Он има сина од петнаест година који није виши од пола метра а све само због тога што је као дете прошао испод мердевина. Жива истина! Ако баш силом хоћете да од малог направите патуљка — то је ваша ствар,

али Латифа у томе не жели да учествује и Латифа неће да кречи плафон у овој кући!

Слично је било и с прозорима. Латифа је изјавила како само највећем лудаку може да падне на памет да пере прозоре у петак, кад сваки нормалан човек зна да то сигурно значи пожар у кући. Ако баш желимо да нам кућа изгори до темеља, нека само изволимо да перемо прозоре, али без ње! Већ смо се помало заморили од Латифиних судбоносних опомена и покушали смо да је наговоримо да бар једном заборави на сујеверје, али нам је одговорила да ће, ако успемо да јој покажемо макар једну жену која у петак пере прозоре, она нама првог у месецу да исплати плату. У очајању погледасмо кроз прозор. И шта смо угледали? У стану апотекара, преко пута, једна девојка је управо прала прозоре.

— Лопов! — згражавала се Латифа. — А јуче се осигурао против пожара!

Сасвим је разумљиво да смо *ми* платили *њој* и да су прозори остали неопрани.

После неколико дана рекосмо Латифи да скине завесе. Као да ју је гром погодио.

— Шта кажете? — прошапутала је. — Скидати завесе у јануару? Јесте ли ви при здравој памети? Зар да вам дете навуче неку тешку болест? Зар да, не дај боже, изгубите Рафија?

Овог пута се нисмо поколебали. Кратко и јасно смо јој рекли да не верујемо у све те њене уроке а лекар је уосталом одмах ту, иза угла. Латифа је одговорила да она тако страшан злочин не може да прими на своју душу. Уверавали смо је да ћемо сву одговорност преузети на себе.

— Ако је тако, у реду — рече Латифа. — Хоћете ли ви то мени да дате написмено?

Сео сам за писаћи сто и саставио изјаву у којој сам навео да нас је госпођица Латифа Курдани благовремено упозорила да дете може опасно да нам се разболи ако скидамо завесе с прозора у јануару али да смо је, упркос томе и противно њеној вољи, присилили да то учини. Пошто смо обоје потписали изјаву, Латифа је мрзовољно скинула завесе.

Предвече се Рафи пожалио на главобољу. У току ноћи је добио температуру. Ујутро је термометар показивао 40°C. Латифа је ту вест примила мирно, само нам је добацила поглед од кога смо се следили.

Моја жена је отишла по лекара који је установио упалу плућа.

— Али како ју је само добио? — завапи моја же-на. — Ми толико пазимо на њега.

— Како? — просикта Латифа. — Ја ћу вам рећи како ју је добио, докторе. Зато што су ме натерали да скинем завесе.

— Шта то причате? — упита је доктор. — Какве завесе?

— Истина је, докторе — на то ће Латифа. — По-мислите само, скидају завесе у јануару а имају дете у кући!

Узалуд смо јој иза докторових леђа давали знаке да престане и да оде у кухињу.

— Она је сасвим у праву — рече доктор. — Ски-дати завесе по оваквом времену заиста није препоручљиво... Није чудо што се дете прехладило. Заиста, морам да кажем, врло неозбиљно од вас.

Латифа без речи показа доктору изјаву с нашим својеручним потписима и без речи се повуче у кухињу.

Од тада јој се покоравамо. Чврсто верујемо да прање рубља недељом изазива поплаву, а свети нам је закон да до пролећа не чистимо кваке на вратима да нам змије не би ушле у кућу. Уз то нам је Латифа још наредила да двадесет седам дана не смемо да метемо под ако желимо да нам дете оздрави.

Латифа још увек долази сваког дана, завали се у фотељу и гледа телевизију. Стан нам је сваког дана све прљавији, али, да куцнем у дрво, Рафи све мање кашље.